

Most elmondom, mi mindent gyűlölök

Novgorod visszafoglalásának terve

Tamás Gáspár Miklósnak

■ BAYER ZSOLT

Bármennyire célzatos és elfogult volt a válogatás, régi szövegeim engem is megdöbbentettek. Ahogyan a régi csaták parazsa kihuny, és hamu lesz belőle, az ember bizony már kissé idegenkedve nézi. Mennyire halálosan komolyan vettem egykor a szabadelvűalkotmányos demokráciáért folytatott küzdelmet, mennyi sebet osztottam könnyedén – mennyi gyilkos gúny, mennyi megvetés, mennyi harag!...

Az egyik: lehetetlen állapot valamely demokratikus politikai közösségben, hogy a vitatkozó felek némelyike állandóan fagyos lenézéséről biztosítja a másikat. Ezen a gyakorlaton – ami engem illet – én már évek óta változtattam, de a jobboldalnak azért rémületes emlékei lehetnek rólam korábbiakról. Ha nem ismerjük el vitafeleinknek a miénkkal egyenlő méltóságát, akkor joggal támadnak kétségek saját demokratikus érzületünk valódiságát illetően. A megvetésből nem vita, hanem (szimbolikus) büntetés következik. Ez pedig helytelen.

A másik megfontolás: kétség-telenül unalmas, izetlen-bűztelen, ráadásul visszaélésekre alkalmat adható eszme „a nemzeti egység”, de hadd hozzak föl valamit a mentségére. „A nemzeti egység” – amelyre hivatkozva persze sokan befognák a más-ként gondolkodók száját, vö. a mindenkori kormánypárt félkegyelmű szemrehányásával a mindenkori ellenzéknek, hogy ti. „lejárattját hazánkat külföldön” – bizonyos mértékig létfontósága a demokráciának. A demokrácia akkor lehet (valamelyest mégis) a nép hatalmára kicsit hasonlító be rendezkedés, ha a politikai közösségből (a nemzetből) szimbolikusan sincs kirekesztve senki. Emiatt csínján kell bánni az olyan megfogalmazásokkal, amelyek valamilyen csoportot nem vitapartnernek, vetélytársnak állítanak be – hanem ellenségnek.

Az elkötelezett szociálliberális közvélemény hörög, ha a számá-ra rokonszenves embereket „idegenszűvűnek”, „püposlelkűnek”, „konzumidiótának”, „panelprolinak”, „zsidóbérencnek” stb. nevezik. De ez a közvélemény megfélemedezik a jobboldal sérelmeiről, amelyet a demokrácia ellenségének, rasszistának, tahónak, elmaradott-retrográd atavizmusnak szoktunk volt – és némelyek szoktak ma is – hívní.

A különbségek nem nagyok a politikai irányzatok között a lényegi kérdésekben, Magyarország és a régió hanyatlását egyikük se lesz képes megakadályozni.

De ha ettől barátságosabb lenne az élet, én szívesen lemondok pár színes jelzóról, s csak akkor mondom majd valakiről, hogy represszív, rasszista, homofób, sovén tulok, ha ez elkerülhetetlenül szükséges.

Részletek Tamás Gáspár Miklós Műsképpen kell írni című cikkéből (Magyar Nemzet, 2005. április 12.)

Csapajev elvtárs és kedves jó legénye, Vászka együtt menekülnek a fehérek elől. Rohannak a kietlen pusztaságban, a fehérek már majdnem utolériük őket, amikor Vászka megszólal:

– Csapajev elvtárs, már megbocsásson, de ez a láda itt a hátamon, ez bizony rohadt nehéz. Megvan vagy hetven kiló. Nem dobhatnám el?

– Vászka fiam, nem lehet. Ebben a

ládában van Novgorod visszafoglalásának terve!

Rohannak tovább. A fehérek már ott lihegnek a nyomukban, amikor Vászka ismét megszólal lihegve:

– De Csapajev elvtárs, ez a láda akkor is k... nehéz! Teszek én Novgorodra, eldobom...

– Vászka! – csattan fel Csapajev elvtárs. – Te vöröskatona vagy! Novgorod visszafoglalásának terve nem kerülhet az el-lenség kezébe!

Nincs mit tenni, Vászka megadóan agonizál tovább a ládával a hátán, s amikor a fehérek éppen elkapták őket, odaérnek a folyóhoz. Beugranak, átúsznak, a fehérek elvesztik a nyomot, s Csapajev elvtárs Vászkaival kimerülten terül el egy túlparti tisztáson. Kisvártatva megszólal Vászka:

– Csapajev elvtárs, tényleg ebben van Novgorod visszafoglalásának terve?

– Ebben, jó fiam, Vászka.

– És megnézhetném?

– Kedves fiam, Vászka, vöröskatona vagy, persze hogy megnézheted!

Vászka óvatosan felnyitja a láda fedelét, s a láda színtülig tele van krumplival. Vászka néz egy darabig, aztán némi nehezteléssel a hangjában megszólal:

– Miért kell így kiszűrni a szegény vöröskatonával? Cipelem ezt a nyavalyás ládát, hogy Novgorod visszafoglalásának terve, és tessék, krumpli van benne... Ez nem volt szép, Csapajev elvtárs...

– Jaj, fiam, Vászka, te nagyon hülye vagy! De semmi baj, a kedvedért elmagyarázom – sóhajt fel Csapajev elvtárs, s közben kivesz a ládából két krumplit, és maga mellé teszi a földre. – Figyél! Ez a két krumpli itt a fehérek két géppuskafészké...

Hát így jártam én a cikkével, kedves Tamás Gáspár Miklós. Ön kinyitott egy ládát, én bámulok beléje, és nem értem. De legalább akarom érteni, s ez talán sokat jelent...

Félreértés ne essék: nincs most helye gúnynak, sem jeges elutasításnak, s nincs helye főképpen lenézésnek. Ezért aztán álljon itt mindjárt az elején egy őszinte vallomás: évek óta úgy vagyok önnel, hogy nagy érdeklődéssel és különös izgalommal olvasom az írásait. Ön maradt az egyetlen, Tamás Gáspár Miklós, akinek cikkeit nem tudnám megírni abban a pillanatban, ahogy elolvastam az első mondatot. S ami ennél sokkal fontosabb, s talán megdöbbentő is egyben, én önnel évek óta mindenben egyetértek. Úgy tűnik föl nekem, hogy mi ugyan azt gondoljuk erről a világról, mondhatni, egyformán rühelljük ezt a világot. Az egyetlen különbség kettőnk között, hogy míg ön azt a végkövetkeztetést vonja le mindebből, hogy visz-sza kell térni a marxizmushoz, addig én... Látja, kedves uram, itt el is akadok. Látja, most mondhatnám viccesen, hogy addig én már régen csak egy Pinochet-féle félkatonai diktatúrában hiszek, de nem mondom, mert miközben a marxizmus-leninizmus szalonképes manapság, addig Pino-chettel még viccelni sem lehet. Ülünk hát, két boldogtalan, két Jónás a töklevel alatt odakünn a pusztán, s egy szakadék van közöttünk. Nagyon mély szakadék. Talán beszéljünk át rajta. Talán beszélgessünk. Beszélgetni egészen jó dolog, különösen akkor, amikor a világ amúgy egy Győzike-show... Hát rajta!

Gyűlölöm Győzikét. Hogy ez marginális? Szóra sem érdemes? Nem... Győzike éppen a lényeg. Győzike az attribútum. A feleslegesség, a reménytelenség, az undor, a sivárság.

Amikor kamaszkoromban álmodoztam a szabadságról, nem volt álmaimban sehol sem Győzike. Nem volt álmaimban világmédia.

Persze az a baj talán, hogy olyan parvenü álmaim voltak a szabadságról. Lehet, talán földhözragadt vagyok, s ezért tudat alatt önmagamot gyűlölöm, csak kivetitem a gyűlöletemet az engem körülvevő világ egyszerű ártatlanjaira. El kellene mennem pszichoanalízisre...

De a pszichoanalízissel is van egy kis bökkenő:

„A pszichoanalízisnek van egy végzetes fogyatéka: az a pszichoanalitikusok, akiknek munkái a Talmudból és egyféle agglegény-irodalomból képződött egyvelegek. Az amerikaiak jewish science-nek nevezik a lélekanalízist, szembeállítva azt a christian science-szel. [...] A pszichoanalízissel az erkölcs-telenség rabszolgázadása veszi kezdetét. Egyszer pszichoanalízisnek kellene alávetni a pszichoanalízist is. Konceptiója a neurotikus ember hatalomvágyából nő ki, aki megpróbálja leigázni az egész emberiséget, magához idomítva azt; ki-nő aztán az átviteli neurózisból is, amely saját felduzzasztott

libidókomplexusát világként objektíválja, továbbá a vallásos tudattartalmakkal szembeni ösztönös gyűlöletből, mely tartalmaz a jewish science adeptusa szeretné kiirtani valamennyi embertársából, mert tudat alatt tudja, hogy ő maga mint zsidó – azaz: mint jellegzetes homo irreligiosus – ezen a téren nem versenyezhet a többiekkel. Röviden, hogy még egyszer Nietzsche-t idézzük: »parazita merénylet, sápatag föld alatti vérszívók vámpirizmusa«; nagyszabású fertőzési kísérletről van itt szó, a kiebrudaltak alattomos bosszújáról: nosza, neurotizáljuk, szexualizáljuk, diabolizáljuk az egész világot! A pszichoanalízis a sátán birodalmának eljövetelét hirdeti. Talán igaz, amit hirdet; talán csakugyan az ördög átmeneti királysága közeleg, akinek hívei – a fekete misék avatottjai tudják – phalloszát és fenekét imádják legfőbb szentségként. A pszichoanalízis – hogy harmadszor is Nietzsche-vel szóljunk – »az értékek zsidó átértékelése.«

Hogyan menjek akkor én így pszichoanalízisre?

És mit kezdjek azzal a ténnyel, hogy aki ezeket a sorokat leírta, nem Adolf Hitler, nem bizony. Hanem Egon Friedell. És 1938. március 16-án az SA rohamosztagosai kopogtattak Friedell mester házában ajtaján, és így kiabáltak befelé: »Itt lakik a zsidó Friedmann?!« Friedell mester pedig hallván a szót felvette kalapját, fellepett az ablakpárkányra, és bájos, keccses mozdulattal a mélybe vetette magát.

Innen nézvést talán érthető, miért rajongok Friedell mester minden szaváért, miért fűz bensőséges kapcsolat Nietzsche-hez, miért olvasok el havonta egy részt Szabó Dezső Elsodort falujából – s hogy mindezek ellenére mégis miért nem lehetek antiszemita...

Nem járok pszichoanalízisre – és mégsem vagyok antiszemita.

Gyűlölöm a globalizációt – és mégsem vagyok antiszemita.

Igen, gyűlölöm a globalizációt. Globalizáció, világmédia, Győzike: ezek így együtt kölcsönösen feltételezik egymást. Ez így együtt: kübli. Cloaca maxima...

Olvasgattam még márciusban New Yorkban az újságok társkereső rovatait. Csodálatos volt! Minden másodikban úgy reklámozta magát a delikvens, hogy csinos, ennyi és ennyi centi – és analizált. Analizált vagyok, s ez egy szempont a társkeresésben. Megérté a világ a pusztulásra. Már a whaspek (white, anglosaxon, protestant) is idióták.

A globalizáció: haldokló civilizáció.

Az is egy mindenség, amikor haldoklik egy civilizáció. És olyankor a látó emberek behúzódnak váraikba, s áthatolhatatlan falat von köréjük a kitaszítottság, a gúny, a megvetés, a harag.

Amikor nagyon sok ember gúnyol és vet meg nagyon keveset, akkor közel az új világ. Olyankor már kikandikál a mindenség a halott lelkek láthatatlan fátyola alól.

Az ébrenlét hideg és materiális.

A haldokló civilizációk mindig ébren vannak, és tele vannak magyarázatokkal. A születő civilizációk pedig álmodnak, repülnek, és csak legendáik vannak. A születő civilizációk úgy irtóznak a magyarázatoktól, mint a gyermek a mesétlenségtől.

Protestáns etika, vallástalanság, felvilágosodás – azt hiszem, azokat is gyűlölöm, mindet.

És gyűlölöm az órákat. Vagy csak az időt? Nem is tudom...

Az idő azért van, mert én vagyok; erre gondol az ember, és ez a legnagyobb csapda, amit ki tud eszelni. S persze ez nem az idő csapdája, hanem az emberé. Tegnap még botokkal játszottam, és piszkáltam az örökkévalóság mosolygós arcát; visszamosolygott rám az örökkévalóság, kár, hogy az örökkévalóság mosolya évtizedekbe telik, így azután, mire bemutatkozna, hogy „legálázatosabb tisztelem, fiatalúr, én vagyok az örökkévalóság”, addigra felnő az ember, és nem ért az egészből egy szót sem.

Ezért aztán az ember mindjárt összetéveszti az időt a bánattal.

Pedig kevés mosolygósabb ifjú van ezen a teremtet világon az időnél. Hja, kérem, akinek annyi ideje van, mint az időnek, igazán könnyen mosolyog. Az mindenesetre bizonyos, hogy miután az ember összetévesztette az időt a bánattal, mindjárt arra gondol: a legjobb volna együtt pusztulni a világgal. Aztán megjíed, hogy ilyesféle gondolatai támadnak, és szégyenkezik, pórénke érzi magát, és belevész ebbe az életbe.

Ez a csapda.

És az órák. Ó, az órák...

Ameddig a mindenséggel mérte magát az ember, a templomok tornyaiba rakta óráit. Mert félni úgy is lehet ám, hogy közben úgy érzi, úgy hiszi, úgy tartja, mégiscsak van köze a mindenséghez. S hogy mi a mindenség? Valami, ami rajtam kívül van. A templom tornya, ha az égbe bök. A múltam. Nemzetem múltja. Hazám múltja. A gyermekeim. A legszebb mindenség. Egy nyár végi éjszaka mélye. Az is egy mindenség. Az őszi kód...

A legkisebb mindenség, amikor a legutolsó tücsök elcripeli magát.

A saját jövőm soha nem mindenség.

Az egyetlen, ami bizonyosan véget ér, én vagyok. Akinek csak a saját jövője számít, halott ember. A lelke halt meg. És az a legrosszabb. A halott léleknek még szaga sincs, még fa

sem sarjad belőle soha, egyetlen kertben sem. A halott léleknek csak süketsége van, rossz csöndje vagy rikoltó zsvijava. Aztán, amikor túl sok lesz a halott lélek, akkor mindig véget ér egy civilizáció.

De az óráknál hagytuk el, csak hát szószátyár lettem mostanában...

Azt gondolja szegény ember, az apró órákkal csapdába csalta végre az időt. Azt gondolja szegény ember kizuhavva a mindenségből, ha mindig tudja, hány óra van, óvé az idő...

Feltűnt már önnek, Tamás Gáspár Miklós úr ez a sok nyomorult zombi ebben a globalizációs világban? Fel kellett hogy tűnjön, hiszen ön is látó ember, gúny, megvetés és harag tárgya.

Nézzé őket, csak nézzé, s nem marad más, mint a szá-nalom.

Kétszeresen is rájuk csapta idő úr a csapda födelét: a „carpe diem” immáron magasztosság nélküli, disznó hedonizmusa és a verseny, a verseny messianisztikus idiotizmusa. Így fog kimúlni a globalizáció szálnalmas emberisége.

Ezért gyűlölöm a politikust, akinek szájáról le nem zuhan más, mint a verseny vallása. Ezért (is) gyűlölöm Gyurcsányt, és gyűlölöm a vallástalanságot. Ezért gyűlölöm **Eörsi Istvánt**, Tóta W. Árpádot, Váncsa Istvánt.

A pápát rugdalni, a pápát életében és halálában gyalázni nem bátorság, nem szabadság – csak a halott lélek ostoba és pitiáner dühe. Kübli. Cloaca maxima... Mint a felvilágosodás vallástalansága. Bár itt nem árt az óvatosság. Pierre Chaunu írja Felvilágosodás című nagyszerű munkájában: „A felvilágosodás középponti állítása a törvényesség és az érthetőség. Ez nem áll ellentétben a kinyilatkoztatás tartalmával, amelyet a lélek belsejébe szorít vissza. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy tartalmát visszaállítsa és megtisztítsa. [...] Minden megérthető, még a létezé való viszony is... Marad egyáltalán hely a vallás számára? A zárójel csupán az isteni kinyilatkoztatásra vonatkozik-e? Az Istennek van-e joga az emberrel együtt s az embernek az Istennel együtt olyan sajátos viszonyba lépni, amely bár nem zárja ki a törvényt, túllép annak határain? [...] Nemcsak ez a világ, hanem az összes lehetséges világok sem létezhetnek, mondja Montesquieu Leibnizre emlékeztető módon, csak állandó törvények jóvoltából. [...] Montesquieu-nak ez az álláspontja. Az ő istene ezért áll olyan közel a Spinozáéhoz. Ez az isten kívülről van korlátozva. Isten a hideg törvényszerűség. Isten nem egyéb, mint natura naturans: e felismeréshez Diderot más utakon járva jut el. A törvényszerűségek azonban beépíthetők az isteni akaratba. Ezt bizonyítja Leibniz is, Malebranche is. [...] A törvényszerűségek területének bővülése és a kivívott sikerek sora gyakorlatilag maga után vonja a kompenzációs levezetéseket. Az idő visszanyeri értékét. A reménykedés ehhez kötődik, és reménnyé válik; ime, a felvilágosodás eszkatológiai redukciója. Az átviteli kísértése nagy. A német tapasztalat, kisebb mértékben az angol is, azt mutatja, hogy ez nem sorsszerű.”

Hát igen... De mi van akkor, amikor már semmi sem érthető meg? Amikor az utolsó bizonyosság az „én” öröme és kiszolgálása marad? Akkor lesz Isten olyan gyűlöletes, mint a lelkiismeret. Akkor jön **Eörsi**, Tóta W., Váncsa... S még hogy az idő visszanyeri értékét? Ugyan. Az imént mondtam: az idő kétszeresen is csapdába csal bennünket. Ő lett a minden (verseny) és a semmi (carpe diem). S mik volnának ma az állandó törvények, amelyek nélkül nem létezhetnek a lehetséges világok? A globalizáció? A másságkultusz? A nemzettagadás? A múlttalanság és a jövőtlenség? Győzike a törvény?

Micsoda az ember a teremtet és a létezés állandó törvényei nélkül? Mivé lettünk azóta, hogy letaszítottuk trónjáról az Urat, és odaültünk a helyére?

Letörtött már a semmi ága is, tisztelt Tamás Gáspár Miklós. Kis szíveink pedig belefulladtak a globalizáció, a verseny, a kétszeres időcsapda, a földhözragadt jelenidejűség, az analízáltság, az állandó ébrenlét, a mesétlenség, a mítosztalanság, a buziparadék és az elviselhetetlen másságkultuszok sarába.

A siralomházban ülünk, kedves TGM, mint vidám halálraítéltek. Megkaptuk a jóféle utolsó vacsoránkat, és szánk két oldalán vastagon csorog le a reformkoszt. És vihagunk bambán, hülyén.

Az összeset gyűlölöm, aki azt állítja, hogy ez a szükségszerűség. Mindenkit gyűlölök, aki ebben boldog.

Ám a baj nem ez.

Hanem az, hogy meg kell tanulnom szeretni őket.

Csak még nem tudom, vajon a szá-nalom a gyűlöletem szépen kiválgított bálterme-e, vagy szeretetem pisla mécsű előszobája.

De mert úgy döntöttem, hogy mostantól mégis inkább emberhez méltó gondom lesz, hát szeretni fogom őket, így vagy úgy, de szeretni. Soha el nem fogadni, magamat soha meg nem tagadni – de nem gyűlölni. Így akarja az Isten, az álmódó új civilizáció, így az örök törvény – így akarta Karol Wojtyła.

Nézem a krumplikat az ön ládájában, és kezdem érteni.

Beszélgessünk, tisztelt uram. Beszéljünk át a szakadékon. A magunk öröme csupán. S azzal a hittel, hogy a magunk öröme egyszer a másé lesz. S azzal a tudással, hogy a lelki szégyenke mégsem boldogok, és nem övek a mennyeknek országá. Köszönöm.